

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM NAZİRLİYİ**

**M.F.AXUNDOV ADINA AZƏRBAYCAN
MİLLİ KİTABXANASI**

BOYLARDA YAŞAYAN ÖMÜR

BAKI – 2009

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MƏDƏNİYYƏT VƏ TURİZM NAZİRLİYİ**

**M.F.AXUNDOV ADINA AZƏRBAYCAN
MİLLİ KİTABXANASI**

**BOYALARDA YAŞAYAN ÖMÜR
(Səttar Bəhlulzadə - 100)**

Respublikanın kütləvi və ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemləri üçün metodik tövsiyələr

BAKI - 2009

Tərtib edən:

B.Ələsgərov

Boyalarda yaşayan ömür /Tərt. ed. B.Ələsgərov.
M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- B., 2009.-
28 s.

© M.F.Axundov adına Milli Kitabxana, 2009

BOYALARDA YAŞAYAN ÖMÜR

“Əsl rəssam odur ki, özünün gözəllik idealını müdafiə etməyə həmişə hazır olsun. Bu gözəllik ideali isə elə bir idealdır ki, onda həqiqi insanpərvərliklə yanaşı, bir də ictimai məzmununa malik humanizm yaşayır.”

Səttar Bəhlulzadə

Hacıyev P., sənətsüinas

Azərbaycan təsviri incəsənət tarixində doğma təbiətin gözəlliklərini tərənnüm edən sənətkarlar az olmamışdır.

Azərbaycan mənzərəsinin füsunkar gözəlliyini öz əsərlərində əks etdirən yaradıcı sənətkarlar sırasında Behzadın, Soltan Məhəmmədin (XVI əsr), Bəhrüz Kəngərlinin (XX əsr) adları çəkilə bilər. Həssas sənətkar qəlbinə malik olan bu rəssamlar öz incə təsvirlərilə insanda təbiətə qarşı böyük məhəbbət hissi oyatmağa qadir olmuşlar. Elə buna görə də onların əsərləri xalqın, qədərbilən tamaşaçıların, oxucuların və dinləyicilərin şüurunda, qəlbində dərin iz salaraq, əbədi yaşayır, xalqın mənəviyyatında, bədii yaradıcılığında, estetik təkamülündə mühüm rol oynayır.

Bu mənada Xalq rəssamı Səttar Bəhlulzadənin (1909-1974) ölməz irsi təsviri sənətimizdə yeni və unudulmaz səhifələr yaratmışdır. O, doğma təbiətimizi tərənnüm edən istedadlı mənzərə ustalarımızdan biridir. Öz vətəninin gözəlliklərinə valeh olan bu rəssam Azərbaycan təbiətinə həsr edilmiş yüzlərlə mənzərələr çəkmişdir.

S. Bəhlulzadənin mənzərələrində biz, Azərbaycan təbiətinin zəngin məzmunlu, əsl poetik obrazını görürük. Rəssam yaratdığı

tablolarda təbiətin müxtəlif hadisələrini və rəngarəng gözəlliyini inandırıcı boyalarla verir. O, təbiətin coşqun sevincini, güllü baharını və həzin xəzan günlərini dərin bir həssaslıqla əks etdirir.

Zəngin məzmununa malik yaradıcılığı olan dahi sənətkar öz mənzərələrində yalnız müəyyən bir “əhvali-ruhiyyə” verməklə kifayətlənmir, hər hansı bir mənzərəyə baxarkən tamaşaçını mürəkkəb və dərin həyəcanlar keçirməyə sövq edir. Bu isə Səttar Bəhlulzadənin mənzərələrindən alınan təsviri daha qüvvətli və daha dolğun edir. Rəssamın mənzərə əsərlərində təbiət təsvirləri sükunət vəziyyətində deyil, daimi hərəkətdə və canlı verilir. Onlarda bəzən sevinc içərisində lirik bir kədər, kədər içərisində isə təbiətin öz gözəlliyində zübur edən həyat eşqi duyulur.

S.Bəhlulzadə təbiətə sənətin gözü ilə baxır. Təsədüfi deyildir ki, onun ilk baxışdan yeknəsəq kimi görünən mənzərə motivlərində əslində böyük bir gözəllik, incə bir şeiriyyət vardır.

Azərbaycan xalqının klassik poeziyasında və zəngin musiqi mədəniyyətində öz əksini tapmış ən canlı təbiət təsvirləri Səttar Bəhlulzadənin mənzərələrində eyni bir qüdrətlə qəlbləri ovsunlayır.

Səttar Bəhlulzadə 1909-cu ildə Bakının Əmircan kəndində anadan olmuşdur. Hazırda bu fəhlə qəsəbəsinin küçələrindən biri rəssamın adını daşıyır. Burada S.Bəhlulzadənin həyat və yaradıcılıq yolunu canlandıran şəkil qalereyası da vardır. Öz vəsiyyətilə Əmircan qəbiristanlığında dəfn edilmiş sənətkarın məzarı önünə hər dəfə tər gül dəstələri ilə gələn sənətsevərlər onun əzəmətli tunc heykəlini seyr edirlər. Heykəltəraş Ömər Eldarov bu əsərilə Xalq rəssamına xalqın dərin minnətdarlığını ifadə etmişdir.

S.Bəhlulzadə 18 yaşına kimi Əmircandan kənara çıxmamışdır. O, 1927-ci ildə qohumlarının məsləhətilə Bakıya gəlmiş və Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumuna daxil olmuşdur.

Rəssamlıq texnikumunu bitirdikdən sonra Səttar Bəhlulzadə 1933-cü ilə kimi “Kommunist” qəzetində əməkdaşlıq etmiş, bir qrafik rəssam kimi qəzet üçün şəkillər çəkmişdir. Bütün illər ərzində o, təhsilini davam etdirmək, ali rəssamlıq məktəbində oxumaq fikrindən əl çəkməmişdir. 1933-cü ilin yayında o, Moskvaya getmiş və B.İ. Surikov adına Moskva Dövlət Rəssamlıq İnstitutunun qrafika fakültəsinə daxil olmuşdur.

Rənglər və cizgilər aləminin poeziyasına sözün əsl mənasında özünü fəda edən sənətkar, Azərbaycanın silsiləli uca dağlarını və mavi sularını, göz oxşayan düzlərini, hündür sərv ağaclarını və durna gözlü bulaqlarını, zümrüd rəngli göylərini və barlı-bərəkətli tarlalarını ilhamla təsvir və tərənnüm etmişdir.

40-cı illər rəssamın yaradıcılıq həyatında axtarış illəri, dəzgah boyakarlığı və qrafikasının müxtəlif janrlarında səmərəli fəaliyyət dövrü olmuşdur. Bu dövrdə inqilabi-tarixi mövzularda çəkdiyi tamamlanmış tablolar, tematik şəkillərin eskizləri, portretlər daxildir ki, bunların da bir qismi hazırda respublika muzeylərinin fondlarında, digər qismi isə müəllifin şəxsi arxivində saxlanılır. Onun əsərlərindəki kompozisiyalarda peyzaj motivlərinin qabarıq işlənməsi, yığcam vasitələrlə əldə edilən kolorit ifadəliliyi nəzəri cəlb edən ən əlamətdar cəhətlərdən biridir.

50-ci illərdən S.Bəhlulzadənin bədii axtarışları əvvəlkinə nisbətən daha ardıcıl, məqsəduyğun istiqamətdə aparılır. Respublikamızın bir çox rayonlarında – ən çox isə Qubada və Lənkəranda, Şamaxı və Şuşada, Şahdağın ətəklərində və Göy göl sahillərində bilavasitə naturadan çəkilmiş kiçik etüdlər, iri həcmli epik mənərə - tablolarla gətirib çıxarmışdır. Yeni lövhələr, müəllifinin bədii ifadə tərzini, təsviri dili göstərir ki, o, insanın doğma təbiətilə, ana diyarla dərinə bağlılığını vəsf etmək həvəsi ilə yaşamışdır. Təzadların tutuşdurulmasından alınan qüvvətli emosional effekt, qarlı zirvələri, göylərə baş

vuran Şahdağın əzəmətli siluet təsvirlərinin Qızbənövşə vadisinin zərif yaşıl örtüyü ilə, qaynaqlarını dağ döşündən götürən Qudyalçayın sakit axan suları ilə çiçəklənən alma bağlarının ürəkaçan mənzərəsinin müqayisəsindən yaranır. Bu isə, öz növbəsində, aylar - illərlə davam edən düşüncələrinin, həssas və qüdrətli duyğuların bədii təcəssümüdür.

“Qızbənövşəyə gedən yol”, “Qudyalçay sahili”, “Qudyalçay vadisi” tablolarında S. Bəhlulzadə yaradıcılığının xarakterik cəhətləri, fərdi dəst-xətti, təcəssüm etdirdiyi təbiət motivlərinə yaxşı bələd olması və onları bütün incəliyi ilə dərinliyinə nüfuz etməsi əksini tapmışdır.

60-cı illərdə S. Bəhlulzadənin yaradıcılıq təcrübələrində yeni cəhətlər üzə çıxmışdır. O, həyata, canlı təbiətə daha fəal nüfuz etməyə başlamışdır. Bu baxımdan “Xəzərdə axşam çağı”, “Torpağın arzusu”, “Oyanma”, “Kəpəzin göz yaşı”, “Tut ağacları”, “Əbədi məşəl”, “Qüdrətli ağac” tablolarının hər birində qırılmaz vəhdətdə birləşdirilən zəngin kolorit ayrıntıları daha ifadəlidir.

Vətən torpağının gözəllik timsalı kimi tərənnümü S.Bəhlulzadənin tam bir silsilə tablolarının ana xəttini təşkil edir. Onun “Sərv ağacları”, “Şamaxı üzümlükləri”, “Laza kəndinin şələlələri”, “Qədim Şamaxı”, “Şahnabat şələlələri”, “Bilgəh”, “Çiçəklənən ağaclar”, “Gəncə çinarları”, “Çiçəklənən badam ağacı”, “Buzovna bülluru” və digər lövhələri dekorativ boyalar aləmində Səttar fırçasının əbədi silinməz izləri yaşayır.

Həyatın sevincini, doğma vətənin füsunkar guşələrini, Azərbaycanın qəhrəman keçmişini və bugünkü ürəkaçan gözəlliklərini tərənnüm edən “Azərbaycan nağılı”, “Suraxanı torpağının qədim məşəlləri”, “Şahnabat dağları” lövhələrindəki parlaq romantika, bunların ətinə, qanına hopmuş qızğın vətənpərvərlik duyğuları olduqca təbii verilmişdir.

Qrafik cizgilərdə büllurlaşan poetik hisslər S. Bəhlulzadənin gərgin və məqsədüeyğun yaradıcılıq axtarışlarının canlı nümunəsidir. Məhz qrafika əsərlərində S.Bəhlulzadə istedadının çoxlarına naməlum qalan bəzi maraqlı, ibrətli cəhətləri üzə çıxır. Elə məsələ də ondadır ki, qrafik lövhələrdə rəsm ustasının sənətkarlıq məharətini açan sirlər, tamaşaçıların nəzərindən yayınan, gizlində qalan yaradıcılıq laboratoriyasında görülən işlər aydınlaşır.

Səttarın rəsmləri tamaşaçıda onun yaradıcılığının ali və uca məqsədləri, əbədi mahiyyəti haqqında qəti inam əmələ gətirir. Rəssamın belə təbii sərbəstliyi, çox vaxt, sözün həqiqi mənasında, qamış qələmlə, fırça və ya flomasterlə cəsarətlə qorxmadan işləməsi, linear xətlər, plastik formalarda ümumiləşdirilmiş bədii obrazlar silsiləsinin yaradılmasına gətirib çıxarmışdı. Dərin müşahidələr, ştrixlərin, axıcı cizgilərin vəhdətini, kompozisiya bütövlüyünü üzə çıxarmağa imkan verir. Təbiət mənzərələrinin lirik-fəlsəfi təsvirləri belə yaradılır. “Üç qovaq və tut ağacı”, “Dağlar və dərələr”, “Sıldırım qayalar”, “Zirvələr”, “Ay və ağac gövdələri”, “Dağlar və buludlar”, “Pambıq sahəsi”, “Meyvə bağları”, “Kəpəz buludlara bürünür” və s. rəsmlərin gərgin şaquli ritmlərində rəssamın qeyri-adi qrafik tərzini üzə çıxır. Qrafikada gördüyümüz bu rəssam cəsarəti və hədsiz sərbəstlik, sadəcə olaraq, ona görə yaranmışdır ki, S. Bəhlulzadə “özü üçün” çəkdiyi rəsmləri heç vaxt tamaşaçılara göstərmək fikrində, sərgilərə vermək niyyətində olmamışdır. O cümlədən, iri həcmli qrafik vərəqələr də bu və ya digər münisiflər heyəti, sərgi komissiyası tərəfindən “bəyənilmək”, “xoşa gəlmək” üçün çəkilməmişdir.

Olduqca təvazökar, həyatı qədər sevdiyi rəssam peşəsinə və sənətkar mənəviyyətinə bütün varlığı ilə, qəlbən bağlı olan S.Bəhlulzadə qrafika əsərlərini sərgidə göstərməyə razılıq vermişdisə də, buna emalatxanasına gəlmiş çexoslovakiyalı həm-

karlarının inadlı xahişi ilə razılaşmışdı. Sonradan fırça dostları S.Bəhlulzadənin qrafikasından müstəqil ekspozisiya tərtib edərək, Praqada nümayiş etdirmişlər. Bu, respublikamızın rəssamlıq həyatında ürəkaçan, sevindirici bir hadisə olmuşdur.

Avropada Azərbaycan rəssamının ilk fərdi sərgisi! Məgər bu, müasir təsviri sənətimizin yeni və yüksək yaradıcılıq nailiyyətlərinin nəticəsi deyildimi? Bu əlamətdar ekspozisiyadakı bəzi qrafik əsərlər müəllif tərəfindən Praqa muzeyinə bağışlanmışdır.

Sənətsevər tamaşaçılar S.Bəhlulzadənin qrafika irsini çox-səsli, mürəkkəb akkordlara bənzədirlər. Gözəllik diyarı Azərbaycan torpağını tərənnüm edən elə lirik və əzəmətli melodiya ki, o, Səməd Vurğunun dillər əzbəri olan məşhur şeirindəki “Azərbaycan...Azərbaycan” sözlərini bir daha xatırladır. “Ağsu yolu üstündə”, “Naxçıvan yadigarı”, “Qubada”, “Ordubad bağları” və s. bu kimi qrafik lövhələrdə, rəssam kompozisiya sxemini dəqiqləşdirir. İmprovizasiya bu lövhələrin məğzini təşkil edir.

S.Bəhlulzadənin qrafika irsi on ildən artıq bir müddəti əhatə edir ki, bu da 60-70-ci illərin əvvəllərinə aiddir. Yaradıcı əməyin nəticəsi olan bu əsərlər tamaşaçılar və sənətsevərlər tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır. Məlumdur ki, sənətkarın rəsmləri, onun boyakarlıq irsində olduğu kimi, bir çox mənərə motivini də yeni-yeni görkəmdə canlandırır. Bu təkrar deyil. Bəlkə də, oxşar melodiyaaların müxtəlif üsullarla inkişafı, zənginləşdirilməsi, rəngarəng səslərlə ifadəsidir. Rəsm əsərlərini diqqətlə müşahidə edəndən sonra, sənətkar fırçasından çıxmış lövhələrdə Azərbaycanın xoşbəxt bu gününü, Suraxanı torpağının əbədi məşəllərini, “Xəzər gözəli” olan neft buruqlarını, Xəzərin dalğaları arasında vüqarla ucalan əfsanəvi şəhəri – “Neft daşlarını” daha yaxından tanıyır, xalqın qəhrəmancasına fədakar əməyinə məftun olursan.

Böyük sənətkar hələ məktəb yaşlarından canlı təbiətin, güllü-çiçəkliliyi bağların, ucsuz-bucaqsız zəmilərin vurğunu idi. Uzun illərdən sonra, özünün qrafik natürmortlarında, Səttar bu allı-güllü təsvirləri ilhamla fırçaya aldı. Onun qrafikasında qızıl güllər, bənövşələr, lalələr, qərənfillər canlandı, alma, nar, albalı, ərik ağacı budaqları məhsuldarlıq, bolluq rəmzinə çevrildi. Bunlar qrafik lövhələrdə yığcam və lakonik bədii ifadə vasitələri ilə, təbii və real səpgidə verilib. Bu həssas bir mahnı, cizgilərdə bəstələnən təsirli melodiyadır ki, dünyanın gözəlliklərini vəsf edir. Bu şəkillərdən “Matryoshkalar”, “Ryabina”, “Rus mənzərəsi” və s. qrafik kompozisiyalar Səttar sənətinin, rəsm ustalığının obrazlı strukturasına daha dərinləndirən nəzər yetirməyə, onu anlayıb dərk etməyə geniş imkan verir.

Bütün bunlar S.Bəhlulzadə əsərlərinin daxili vəhdəti və bütövlüyü, qrafikada apardığı gərgin axtarışların mənası, məntiqi və istiqaməti haqqında bizdə ətraflı təsəvvür yaradır. 60-cı və 70-ci illərin birinci yarısına aid edilən dəzgah boyakarlığı və qrafikası nümunələrində S.Bəhlulzadə fırçasının zəngin potensial imkanları üzə çıxmışdır. Artıq 60-cı illərdə rəssamın bir sıra əvvəlki yaradıcılıq prinsiplərinə yenidən baxması, buradakı əsaslı dəyişikliklər, bədii irs və novatorluq problemlərinə yeni münasibəti bir sıra əhəmiyyətli nailiyyətlərə gətirib çıxarmış, əsərlərinin bədii forma komponentlərinə mühüm təsir göstərmişdir. Tablolarını bir küll halında fikrən nəzərdən keçirsək, görürük ki, ilkin lövhələrdən bəziləri sadəcə olaraq, təsvir obyektinə eyniləşdirmək, axtarış əldə etmək prinsipləri ilə işlənməmişdir ki, bu yolun səmərəsizliyi indi hər baxımdan bəllidir. 60-cı illərin lövhələrində isə təsvir edilən təbiət guşəsinin, bədii təəssüratın, yeni və orijinal bədii təsvir vasitələrinin böyük sərbəstlik və müstəqilliklə, bir sözlə, sənətkarlıqla tətbiqi sübhəsizdir.

Dövrümüzün ruhunu, gözəllik idealını mənzərələr dünyasında əks etdirmiş böyük sənətkar, nəcib və sadə insan S.Bəhlulzadənin yaradıcılığı gənc rəssamlar üçün olduqca ibrətamizdir. Vətəninin qüdrət və gözəlliyini ömrünün son günlərinə qədər ilhamlı palitrası ilə təsvir və tərənnüm edən Xalq rəssamının bədii irsi, tamaşaçıların xatirində, ustadın şagirdlərinin yeni-yeni əsərlərində həmişə yaşayacaqdır.

Dünya muzeylərini, sənətsevərlərin kolleksiyalarını bəzəyən mənzərələr Səttar sənətkarlığının xalq içərisində əbədi yaşadığına, sevə-sevə qorunub mühafizə edildiyinə canlı sübutdur.

Axı dünya gözəlliyindir...

Xəlqilik Bəhlulzadə sənətinin əsasıdır. Onun doğma təbiəti təsvir edən ən yaxşı əsərləri bunun canlı timsalıdır.

HƏYAT VƏ FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS TARİXLƏRİ

- 1909** - Bakının Əmircan kəndində anadan olmuşdur.
- 1927-1931** - Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Texnikumunda təhsil almışdır.
- 1931-1933** - “Kommunist” qəzetində işləmişdir.
- 1933** - Moskva Rəssamlıq İnstitutunun Qrafika fakültəsinə daxil olmuşdur.
- 1940** - “Babək üsyanı” tablosunu çəkmişdir.
- 1941-1946** - “Azərbaycan xalqının qəhrəman oğulları”, “Fətəli xan”, “Xəttat Mirzəli” portretlərini çəkmişdir.
- 1947** - “Şəhər” adlı mənzərəni çəkmişdir.
- 1947** - “Salyut” əsərini yaratmışdır.
- 1952** - “Qudyalçay vadisi”, “Qudyalçay sahili”, “Qızbənövşəyi yol” mənzərələrini yaratmışdır.
- 1953** - “Neft daşları”, “Estekada”, “Dəniz mədənləri”, “Dənizdə buruqlar” tablolarını çəkmişdir.

- 1954** - “Səhər şəfəqləri”, “Bağlar arasında”, “Qızıl axşam”, “Payız küləyi” mənzərələrini yaratmışdır.
- 1955-1957** - “Cıdır düzü”, “Şuşa ətrafında”, “Yuxarı daşaltı” mənzərələrini çəkmişdir.
- 1960** - “Xəzər gözəli”, “Kür üzərində qürub” tablolarını yaratmışdır.
- 1961** - “Bahar çiçəkləri” mənzərəsini çəkmişdir.
- 1962** - “Torpağın arzusu” əsərini yaratmışdır.
- 1964** - “Bozdağın ətəkləri” tablosunu çəkmişdir.
- 1965** - “Laza kəndinin şələlələri”, “Cənub küləyi”, “Bazardüzü ətrafı”, “Daşlı meşə”, “Meyvələr”, “Kəpəzin göz yaşları” əsərlərini yaratmışdır.
- 1967** - “Tut ağacları” və “Qədim od” tablolarını çəkmişdir.
- 1969** - “Qoca ağac”, “Astara portağalları”, “Zəfəranla natürmort”, “İlandag” mənzərələrini yaratmışdır.
- 1970** - “Azərbaycan nağılı”, “Suraxanının qədim adları”, “Şahnabad dağları”, “Kələğayı”, “Əmircan kəndi”, “Mərdəkan bağ-

larında”, “Sahil”, “Dağ gölü” rəsmlərini çəkmişdir.

1971 - “Corat yemişləri”, “Füzuli”, “Qədim Şamaxı”, “Şamaxıda payız”, “Şamaxı üzümlükləri”, “Girdman düzü”, “Odlar yurdu”, “Muğan gözəli” tablolarını yaratmışdır.

1972 - “Şahnabad”, “Buzovna sahili”, “Muğan söyüdləri”, “Mərdəkan”, “Şahdağ”, “Qaratut”, “Dədəgünəş”, “Qudyalçay”, “Qusar”, “Bilgəh”, “Nar çiçəkləri”, “Gülüstan qalası”, “Nardaran”, “Dağ çayı”, “Qayalar”, “Yaz çiçəkləri”, “Çiçəklənən ağaclar”, “Bakı natürmortu”, “Sərv ağacları”, “Qədim Lazada şələlə” mənzərələrini yaratmışdır.

1973 - “Qış mənzərəsi”, “Mərdəkan bağlarında”, “Qəçrəş”, “Xəzər sahili”, “Naxçıvan dağları”, “Mavi qayalar”, “Qırmızı dağlar”, “Yaşıl mənzərə”, “Quba mənzərəsi”, “Badam çiçəyi”, “Kəpəzin aynası”, “Doğulduğum kənd”, “Çəhrayı dağlar”, “Külək”, “Bahar etüdü” tablolarını çəkmişdir.

1974 - “Laza ətrafında”, “Çiçək və meyvələr”, “Bahar”, “Lələli düz” tablolarını yaratmışdır.

1974

- Oktyabr ayının 13-də dünyasını dəyişmişdir.

Görkəmli şəxsiyyətlər Səttar Bəhlulzadə haqqında

Səttar gülləri sevir, güllər isə onu daha çox sevir.

Anri Fujeuon,
Fransız rəssamı

O, insanların ruhunu və zövqünü oxşamaq, "Həyat gözəllikdir" həqiqətini sənətiylə sübut etmək üçün öz taleyini, şəxsi həyatını əbədi sənət yolunda qurban vermiş nadir sənətkarlardan biridir. Səttar Bəhlulzadə kimi ustada ölüm yoxdur! O, bütün dövrlərin oğludur. Bu ad Azərbaycan xalqının mədəniyyət tarixindən silinməyəcəkdir.

Mikayıl Abdullayev,
Azərbaycan xalq rəssamı

O rənglər, o cizgilər mənimlə bir dildə, Səttar dilində danışır. O rənglərə, o boyalara, o xallara mən Səttar aləmində, Səttar dünyasında rast gəlirəm. Bir ölüm olmasın, yüz ölüm olsun, əsl sənətkara ölüm yoxdur, zaval yoxdur...

Rəsul Rza,
Azərbaycan xalq şairi

Səttar Bəhlulzadə kimi nadir sənət bahadırı yetirmiş Azərbaycan xalqının və Azərbaycan təbiətinin qarşısında təzim edirəm.

Xəlil Rza,
Azərbaycan xalq şairi

Bəhlulzadənin əsərlərinə baxarkən ana yurdumuzun gözəlliyinə və əzəmətinə bir daha vuruldum.

Bəxtiyar Vahabzadə,
Azərbaycan xalq şairi

...İncəsənət muzeyində Bəhlulzadənin fərdi yaradıcılıq sərgisi hazırlanırdı. Biz də orada idik. Sərgidəki mənzərələr içində təkə Səttarın portreti əskik idi. Ətrafdakılar təkid etdilər ki, onun portretini çəkim, mən də razılıq verdim. Əvvəl Səttarı təbiət qoynunda çəkmək istədim. Amma nə isə bu məni təmin etmədi. Onu emalatxanada dəzgah qarşısında, yeni əsərini seyr edən zaman çəkməyi qərara aldım. Bu hal rəssamın daxili aləmini açmaq üçün gözəl imkan yaradırdı. İş əvvəldən rəvan getdi. Az zaman içində portret hazır oldu və sərgidə asıldı.

Tağı Tağıyev,
Azərbaycan xalq rəssamı

Bir insan kimi, bir sənətkar kimi Bəhlulzadədə insanı cəlb edən nədir?

Xasiyyətindəki mehribanlıq, sənətində yüksək istedad və doğmalılıq.

Mən burada "doğmalılıq" sözünü təsadüfən işlətmədim. Çünki Səttarın hər bir tablosu elə bil ki, doğma Azərbaycanın canlı və təkrarsız bir guşəsidir...

Ömər Eldarov,
Azərbaycan xalq rəssamı

Bəhlulzadəni tanıyan adama ilk baxışda elə gələ bilər ki, bu şəxs çox sərt və asketik bir təbiətə malikdir. Ancaq onunla yaxın olub, ünsiyyət etdikdə ilk anlardan yəqin edirsiniz ki, Səttarın xasiyyəti bizim doğma Azərbaycanın təbiəti kimi lirik, yumşaq və şairanədir. Onun insani təbiətilə yaradıcılığı bir-birinə çox bənzəyir, biri digərinə tamamlayır.

Bəhlulzadə həm sənətkar kimi, həm də bir insan kimi mənim üçün çox əzizdir. Onun həm sənətinə vurğunam, həm də insanlığına.

... İllər ötəcək Bəhlulzadənin həm koloritli siması, həm də yüksək sənəti hələ neçə-neçə rəssamı ilhama gətirəcək. Çünki Səttarın böyük sənəti də, sanki doğma Azərbaycanın özüdür.

Toğrul Nərimanbəyov,
Azərbaycan xalq rəssamı

...Səttar xoş xasiyyətli, ümidverici istedadı, ehtirash mübahisələri və şirin yumoruyla hamımızın rəğbətini qazanmışdır. Hələ institutun orta kurslarında oxuyarkən mən onun portretini çəkmək istəyirdim. İndi özüm də bilmirəm ki, bu istəyimi nə üçün o vaxtlar icra edə bilmədim. Doğrusunu deyim ki, mən buna həm təəssüflənirəm, həm də yox. Təəssüflənməyimə səbəb odur ki, indi 60 yaşlı Səttar axı, o zaman çox gənc idi. Və bu portret o vaxtlar yaradılsaydı, Səttarın gənclik çağının müəyyən bir anı əbədiyyətə çevriləcəkdi...

Lakin məni sevindirən cəhət odur ki, - bu portret sonradan çəkilsə də o elə bil ki, həmin illərin yadigarıdır. Çünki sevimli Səttarda mən deyərdim ki, əbədi gəncliyin eleksiri vardır.

Yenə də əzəlki kimi coşğun ehtiras, səmimi qəlb, bir də yüksək istedad.

Vladimir Neçitaylo,
RSFSR-in xalq rəssamı

...Mən Bəhlulzadənin portret-büstünü yaratmazdan əvvəl onu çox ətraflı öyrənməyə başladım. Müxtəlif vəziyyətlərdə: iş prosesində, istirahət zamanı, dostlarıyla söhbətində və s.

Ancaq doğrusunu deyim ki, büstün birinci variantı məni o qədər də qane etmədi. Deyəsən həm onun simasında, həm də

sənətində xoşladığım əsas məziyyəti tuta bilməmişdim. Nəhayət qərara aldım ki, Səttarın portretini Azərbaycan mənzərələrindən çıxış edərək yaradım. Bu qərarın üstündə də dayandım.

Çalışdım ki, büstdə Səttarın xarakterinə xas olan romantizm, çılğınlıq əbədi gənclik keyfiyyətlərini açım...

Deyəsən istəyimə nail olmuşam. Çünki Bəhlulzadə əsəri çox bəyəndi və dedi ki, bu büstü mən Əmircandakı evimin həyətinə qoymaq istərdim və hər səhər onunla üz-üzə gələndə deyərdim. Salam, Səttar!

Elmira Hüseynova,
Azərbaycan xalq rəssamı

Səttar Bəhlulzadənin çox qəmli gözləri vardı. Güman ki, belə qəmli gözlərə həyatda rast gəlməmişəm. Amma bu qəmli gözlərlə dünyaya baxırdı, dünyanı bol günəşli, işıqlı, əlvan, bahar səsləri ilə, quşların cəh-cəhi ilə dolu görürdü. Çox tənha insan olan Səttar həyatı bayram kimi qavrayırdı.

Anar,
Azərbaycan xalq yazıçısı

Gözəllik və səadət vurğunu olan Səttar Bəhlulzadə öz əsrinin övladına əbədi bir bahar bəxş etmişdir. Belə bir sənətkar xoşbəxtidir, bəxtiyardır!

Səlim Ədnan,
Ərəb jurnalist və yazıçısı

Səttar Bəhlulzadə fırçası bizə Vətən torpağını Vətəndə yaşaya-yaşaya təzədən tanıtdırdı desək səhv etmərik.

Ziyadxan Əliyev,
Azərbaycan xalq rəssamı

Səttar yaradıcılığı nümunəsində bir daha əmin olursan ki,
rəssam olmaq bütün həyatını incəsənətə vermək deməkdir.

Qriqoriy Anisimov,
sənətsünas

Səttar Bəhlulzadənin yaradıcılıq irsinin kitabxanalarda təbliği

Hər bir xalqın mədəniyyət tarixində elə yaradıcılıq sahələri vardır ki, orada bu xalqın özünəməxsus çoxəsrlik ənənələri, mənəvi aləmi, xarakterik cizgiləri, intellekti, aləmi bəxş etməsi, estetik görüşləri və həyat fəlsəfəsi öz təcəssümünü əks etdirir.

Hələ qədim zamanlarda Azərbaycan xalqı üçün uzun illər ərzində bədii estetik fikrin ifadəsinin belə növü rəssamlıq sənəti olmuşdur.

2009-cu il dekabrın 15-də görkəmli rəssam Səttar Bəhlulzadənin anadan olmasının 100 illiyi tamam olur. Onun çəkdiyi rəsmlər Azərbaycan xalqının mənəvi sərvətinə çevrilmişdir. O, bütün ömrünü bu sənətə həsr etmişdir. Azərbaycan rəssamlıq sənətini dünyada tanıdan sənətkarın yaradıcılığı istər mütəxəssislərin, istərsə də sənətsevərlərin daim diqqət mərkəzində olmuşdur.

Xalq rəssamı S. Bəhlulzadənin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə mədəni-maarif müəssisələri, o cümlədən kitabxanalar və rəsm qalereyaları qarşısında mühüm vəzifələr durur. Bu münasibətlə xüsusi tədbirlər planlı hazırlanmalı və rəhbər orqanlar tərəfindən təsdiq olunmalıdır. Bununla yanaşı, respublikanın, şəhər və rayon kitabxanaları, o cümlədən onların kənd filialları, S.Bəhlulzadənin yubileyi münasibətilə çap olunmuş ədəbiyyatdan, həm də onun əvvəlki yubiley illəri ilə əlaqədar olaraq nəşr olunmuş materiallardan geniş istifadə olunmalıdır. Yubiley rubrikaları açmalı və nəşr olunmuş materialları vaxtaşırı orada əks etdirməlidirlər.

Kitabxanaçılar nəzərə almalıdırlar ki, S.Bəhlulzadənin bütün həyat və yaradıcılığı, onun çəkdiyi rəsmlər, tablolar bu günümüz və sabahımız üçün mənəvi saflıq mənbəyidir. Elə buna görə də

kitabxanaların fəaliyyətində istifadə olunan əyani təbliğatın formalarından, onun sənəti ilə maraqlanan çoxsaylı oxucu kütləsinin sorğularını ödəmək üçün həm S. Bəhlulzadənin həyat və yaradıcılığına dair ədəbiyyatdan geniş istifadə olunmalıdır. Bu qəbildən olan işlər milli rəssamlıq mədəniyyətimizin iftixarı olan S.Bəhlulzadənin zəngin rəssamlıq sahəsindəki yaradıcılıq irsini geniş oxucu kütləsi arasında təbliğ etmək kitabxanaların əsas vəzifəsi olmalıdır.

Bununla əlaqədar olaraq hər bir MKS-də “Səttar Bəhlulzadə” adlı kartoteka yaradılmalıdır.

S. Bəhlulzadə yaradıcılığını kitabxanalarda təbliğ etmək üçün keçirilən tədbirlər planına sual-cavab gecələrinin, fərdi söhbətlərin salınması böyük əhəmiyyətə malikdir. Çünki belə tədbirlər S. Bəhlulzadə və onun yaradıcılığı haqqında oxucuların geniş və tam məlumat almalarına imkan yaradır.

Sual-cavab gecələri şifahi təbliğatın mühüm forması sayılır. Bu tipli tədbirlər zamanı ustad sənətkar S. Bəhlulzadə haqqında ən mühüm məlumatların oxuculara çatdırılmasına, onun yaradıcılığı haqqında informasiyanın verilməsinə və s. məsələlərə xüsusi diqqət verilməlidir.

S.Bəhlulzadənin yaradıcılığını geniş oxucu kütləsinə çatdırmaq üçün aşağıdakı sual-cavab formasından istifadə etmək məqsədəuyğundur:

1. S. Bəhlulzadə nə vaxt və harada anadan olmuşdur?
2. S. Bəhlulzadə hansı texnikumu bitirmişdir?
3. S. Bəhlulzadə hansı ali məktəbdə oxumuşdur?
4. S. Bəhlulzadənin hansı rəsmlərini tanıyırsız?
5. S. Bəhlulzadə haqqında hansı kitablar çap olunub?
6. S. Bəhlulzadə nə vaxt vəfat edib?

Göründüyü kimi oxuculara ünvanlanan hər bir sual yeni bilik və məlumatların formalaşması yollarını müəyyənləşdirir.

S.Bəhlulzadənin sənətini təbliğ etmək məqsədilə sərgilər təşkil etmək də böyük əhəmiyyət kəsb edir. Sərgilər müəyyən tədbirlər keçirildikdə təşkil edilməlidir. Çünki, bir qayda olaraq sərgi kütləvi tədbiri tamamlayır. S.Bəhlulzadənin həyat və yaradıcılığını, onun haqqında olan materialları oxuculara əyani surətdə təqdim etmək üçün sərginin təşkili məqsəduyğundur. Aşağıda belə bir sərginin sxemini veririk.

1		
2	3	4
5	6	7
8	9	10
11		12

Başlıq: “Səttar Bəhlulzadə - 100”

1. S. Bəhlulzadənin həyat və yaradıcılığı haqqında olan materiallar

2. S. Bəhlulzadənin şəkli

3. *Sitat:* Anar: Səttar Bəhlulzadənin çox qəmli gözləri vardı. Güman ki, belə qəmli gözlərə həyatda rast gəlməmişəm. Amma bu qəmli gözlərlə dünyaya baxırdı, dünyanı bol günəşli, işıqlı, əlvan, bahar səsləri ilə, quşların cəh-cəhi ilə dolu görürdü. Çox tənha insan olan Səttar həyatı bayram kimi qavrayırdı.

4. “Babək üsyarı” tablosu
5. “Qudyalçay vadisi” rəsmi
6. “Torpağın arzusu” tablosu
7. “Kəpəzin göz yaşları” rəsmi
8. “Əmircan kəndi” tablosu
9. “Odlar yurdu” rəsmi
10. “Mərdəkan bölgələrində” tablosu
11. “Qara tut” rəsmi
12. “Xəzər sahili” tablosu və s.

Adı çəkilən əsərləri müxtəlif sərgi materiallarından, almanaxlardan, dövrü və mətbu nəşrlərdən seçib nümayiş etdirmək məsləhət görülür.

MKS-lər tərəfindən “Səttar Bəhlulzadə sənət haqqında” adlı sitat sərgisinin təşkili məqsədəuyğundur:

Hər bir sənətkar haqqında danışılarkən nədənsə ona hökmən istər özündən əvvəl yaşamış, istərsə də müasiri olduğu böyük sənətkarların təsirini qeyd edir: Doğrusunu deyim ki, əgər mənim bərəmdə buna oxşar fikir söylənsə, onunla heç zaman razılaşa bilmərəm. Axı, sənətkar adlanan kəsin hər şeydən əvvəl öz yönü və öz dəsti-xətti olmalıdır.

Rəssam var ki, ideyanı qələmə alır, rəssam da var ki, emosiya və həyacanı. Mən ikincidənəm.

Böyük sənətkar yalnız o zaman adlana bilərsən ki, görmək və eşitmək istədiyini yaratmaq qüdrətin ola.

Yüksək hiss və duyğu!

Bu iki gözəl nemət olmasa, əsl sənətkar olmaq mümkün deyil.

Rənglərin biri digərini tamamlayaraq tabloda yaratdıqları yüksək kolorit həyatdakı sevinc anlarına bənzəyir.

Mən ilham və natura ardınca Qogen kimi baş götürüb Taiti adasına getmirəm və bunu başqalarına da məsləhət görməzdim. Çünki doğma xalqın həyatı, Vətən torpağı əsl ilham mənbəyidir.

On min yaşlı Qobustanın qayaüstü rəsmlərinə baxarkən düşünürəm ki, sənət yarananda nə din olmuş, nə də mürəkkəb insan münasibətləri. O, həyatın özü qədər qədimdir.

Sənət insanlarda həmişə xoş bir ümid oyatmalıdır.

Mənim bir rəssam kimi yetişməmdə üç müdrik sənətin böyük təsiri olub.

Qədim xalça və miniatür sənətimiz, bir də Füzulinin odlu, alovlu poeziyası.

Möhtərəm həmkarlarımızın diqqətinə çatdırırıq ki, onlar bu məqsədlə M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının saytıdan (www.anl.az), elektron kitabxanadan səmərəli surətdə istifadə edə bilərlər.

Ədəbiyyat

Abdulla, A. Qapıları bir-bir döydüm /A.Abdulla. – B.: Nurlan, 2007. – 93 s.

Hacıyev, R. Zamanın boyları /R.Hacıyev.- B.: Gənclik, 1979.- 146 s.

Rasim, Ə. Səttar Bəhlulzadə /Ə.Rasim.- B.: Azərənəsr, 1958.- 32 s.

Rəhimli, İ. Səttar dünyası /İ.Rəhimli.- B.: İşıq, 1990.- 176 s.

Rəhimli, İ. Sənət yolu, sənətkar ömrü /İ.Rəhimli.- B.: İşıq, 1988.- 224 s.

Tahirov, S. Yollar, mənzərələr /S.Tahirov.- B.: İşıq, 1993.- 120 s.

Dövri mətbuat

Xəlilzadə, T. Hamıdan seçilən sənətkar /T.Xəlilzadə //Azərbaycan. – 2005. – 25 dekabr.- S.7

İsmayıloğlu, A. Döyülən qapıların sədası /A.İsmayıloğlu //Ədəbiyyat qəzeti. – 2007. – 20 aprel. – S. 16

Mehdixanlı, T. Səttarın müqəddəs ruhu /T.Mehdixanlı //Ədəbiyyat qəzeti.- 2006.- 4 avqust.- S.5

Orucov, E. Səttarın əbədiyaşar rənglər dünyası /E.Orucov //Respublika. – 2005. – 17 .-Dekabr. – S. 7

Səməd, M. Paris, Luvr muzeyi /M.Səməd // Ədəbiyyat qəzeti. – 2006. – 4 avqust. – S. 5

Rus dilində

Бахлулзаде, С. (Альбом).- М.: Сов.художник, 1985.- 49 с.

Бахлулзаде, С. Выставка произведений /С.Бахлулзаде.- М.: Сов.художник, 1973.- 98 с.

Бахлулзаде, С. Выставка рисунков /С.Бахлулзаде.- М.:
Сов.художник, 1977.- 110 с.

Mündəricat

BOYALARDA YAŞAYAN ÖMÜR.....	3
HƏYAT VƏ FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS TARİXLƏRİ	11
GÖRKƏMLİ ŞƏXSLƏR BƏHLULZADƏ HAQQINDA.....	15
SƏTTAR BƏHLULZADƏNİN YARADICILIQ İRSİNİN KİTABXANALARDA TƏBLİĞİ	20
ƏDƏBİYYAT.....	25

BOYALARDA YAŞAYAN ÖMÜR

(Səttar Bəhlulzadə-100)

Nəşriyyat redaktoru: T.Ağamirova

Korrektor: Ş.Əhmədova

Ünvan: AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç.29

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

M.F.Axundov adına Azərbaycan
Milli Kitabxanasının mətbəəsində
ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Sifariş

Çapa imzalanmışdır:

Tirajı: 150

Pulsuz: